

Motion till riksdagen 2024/25:1355

av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

En stark tandvård med välmående personal

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på föreskrifter om hur yrket tandsköterska kan bli en skyddad titel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stärka insatserna för förebyggande tandvård och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa riktade insatser för att öka tillgången till tandvårdspersonal i glesbygdsområden, inklusive incitament för utbildning och arbete i dessa regioner, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för reducerade studieskulder för tandläkare som väljer att arbeta i lands- och glesbygd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tandvården i Sverige står inför flera allvarliga brister. Trots att tandvård är en grundläggande del av folkhälsan, finns det idag stora ojämlikheter i tillgången till vård. Höga kostnader hindrar många, särskilt låginkomsttagare och pensionärer, från att söka nödvändig tandvård. Detta riskerar att leda till förvärrade hälsoproblem och ökad belastning på vården.

Utöver de ekonomiska hindren finns också geografiska skillnader i tillgången till tandvård, särskilt i glesbygdsområden där tandvårdspersonal är bristfällig. Bristen på tandsköterskor är stor i så gott som hela landet och leder till långa väntetider för patienterna. Rekryteringssvårigheter och en överbelastad arbetsmiljö bidrar till att vårdpersonal lämnar yrket, vilket ytterligare förvärrar situationen.

För att säkerställa att tandvård blir tillgänglig för alla medborgare oavsett ekonomisk situation eller bostadsort, måste en översyn göras av tandvårdsersättningen och incita-

ment införas för att locka fler att utbilda sig och arbeta inom tandvården, särskilt i glesbygd.

Arbetsmiljön för tandvårdspersonal måste också förbättras för att behålla personalen i yrket och minska utbrändhet. Detta kan uppnås genom att minska den administrativa bördan och genom att ge bättre stöd för fortbildning och karriärutveckling.

Många som utövar tandsköterskeyrket väljer att sluta på grund av dåliga arbetsvillkor. Sverigedemokraterna anser att vi behöver agera för att göra tandsköterskeyrket mer attraktivt och skapa en god arbetsmiljö med fler kollegor för en välmående arbetsplats, som i sin tur genererar fler tandläkarbesök för den svenska befolkningen.

Sverigedemokraterna anser att åtgärder behöver vidtas för en välmående tandhälsa.

Tidöavtalet

Inom ramen för Tidöavtalet har Sverigedemokraterna kommit överens med regeringspartierna om en omfattande tandvårdsreform som syftar till att förbättra tillgången till tandvård, med särskilt fokus på äldre och personer med sämre munhälsa. Målet är att stärka tandvårdens högkostnadsskydd för att mer efterlikna det som finns i övrig vård. En viktig del av överenskommelsen är att i första etappen införa ett förstärkt högkostnadsskydd för personer över 67 år, vilket kommer att träda i kraft den 1 januari 2026.

Den exakta utformningen av reformen är inte klar ännu, utan en utredning är tillsatt och förväntas vara klar senast oktober 2024.

Vidare har samarbetspartierna kommit överens om att de särregler som finns för asylsökande och vissa personer utan uppehållstillstånd i Sverige ska ses över i syfte att tas bort, utan att det påverkar rätten till tandvård som inte kan anstå.

Dessutom skärps kontrollen av tandvårdssektorn för att utestänga olämpliga aktörer och förhindra felaktiga utbetalningar av det statliga tandvårdsstödet.

Ge tandsköterskor skyddad yrkestitel

Enligt en ny rapport från fackförbundet Vision, publicerad i maj 2024, har tandsköterskor en särskilt utmanande arbetsmiljö jämfört med andra yrkesgrupper. Rapporten belyser att tandsköterskor ofta arbetar under höga krav och med fysiskt påfrestande arbetsställningar, samtidigt som de har begränsat inflytande över sin arbetstid och bristande stöd från ledningen. Dessa faktorer bidrar till hög sjukfrånvaro och en betydande personalbrist inom yrket.

Problemen inom tandsköterskeyrket är många och arbetsmiljön pekas så ut som en avgörande faktor. De dåliga arbetsförhållandena leder till svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens, vilket i sin tur kan få allvarliga konsekvenser såsom felbehandlingar och långa väntetider. Vidare uppger anställda i en undersökning som gjordes i december 2022 att ingångslönerna är låga, trots att många tandsköterskor har meriterande utbildningar, men också om att löneutvecklingen inte står i proportion till den ökade arbetsbelastning som följer av bristen på tandläkare och att allt fler arbetsuppgifter gradvis överförs till tandsköterskor. Konsekvenserna av detta landar således på patienterna som inte får en kvalitativ, noggrann och patientsäker vård.

En av de viktigaste åtgärderna att se över är möjligheten att göra yrket till en skyddad titel, liknande det som skett med underskötersketiteln från och med sommaren

2023. En skyddad titel skulle innebära flera fördelar, däribland högre status, bättre förutsättningar och större möjligheter till löneökningar. Samtidigt skulle det bidra till att öka patientsäkerheten och göra yrket mer attraktivt. Att behålla, rekrytera och locka ny personal är av yttersta vikt för att skapa en långsiktig och hållbar arbetsmiljö.

Sverigedemokraterna ser allvarligt på situationen som inte bara påverkar tand-sköterskor och deras arbetsmiljö och psykiska hälsa på jobbet utan även äventyrar hela patientsäkerheten. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på föreskrifter om hur yrket tandsköterska kan bli en skyddad titel.

Förebyggande insatser

Förebyggande tandvård spelar en avgörande roll i att minska långsiktiga hälsoproblem. För att uppnå detta är det viktigt att stärka allmänhetens kunskaper om munhygien och att öka medvetenheten om sambandet mellan munhälsa och den övergripande hälsan. Ett effektivt förebyggande program kan omfatta skolundervisning som lär barn och ungdomar vikten av daglig tandborstning och goda munhygienrutiner. Dessutom kan nationella informationskampanjer om kostens påverkan på tandhälsan, särskilt när det gäller sockerintag, bidra till att förebygga karies och andra tandproblem. Förebyggande tandvård, såsom regelbundna kontroller och munhälsoundervisning, är inte tillräckligt utbredd. Många patienter söker vård först när problemen redan blivit allvarliga, vilket innebär högre kostnader och mer komplicerad behandling.

Riktade insatser för att öka tillgången till tandvårdspersonal i landsbygds- och glesbygdsområden

Tandhälsan är en viktig del av den fysiska hälsan och för detta krävs personal såväl på lands- och glesbygd som i storstäder. Enligt Socialstyrelsen råder det en betydande brist på tandläkare i flera regioner i Sverige. I 17 av landets 21 regioner råder det brist på tandläkare, och 13 regioner rapporterar även brist på specialisttandläkare. Denna brist är särskilt påtaglig i glesbygdsområden som i norra Sverige, där regioner som Västerbotten, Västernorrland och Dalarna har svårigheter att rekrytera tandvårdspersonal. Detta har lett till långa väntetider och en ojämlik tillgång till tandvård över landet. Minskningen av tandläkare i förhållande till befolkningen har varit märkbar de senaste åren, och detta påverkar tandvården i stora delar av landet. I vissa regioner är det dessutom svårt att hitta specialister som bettfysiolog och endodontist.

Tillgången till tandvård i Sverige är ojämlik mellan olika regioner. I storstadsområden finns fler kliniker och kortare väntetider, medan glesbygdsregioner, särskilt i norra Sverige, har färre tandläkare och långa avstånd till närmaste klinik. Detta gör det svårare för människor i glesbefolkade områden att få tillgång till regelbunden tandvård, vilket ökar risken för sämre munhälsa. Bristen på tandvårdspersonal i vissa regioner förvärrar också dessa ojämlikheter.

På landsbygden eller i glesbygd är det som känt ofta svårt att rekrytera läkare och sjuksköterskor, vilket hotar såväl vårdens kvalitet som patientsäkerheten. Att locka vårdpersonal till landsbygden är inte bara en utmaning i Sverige utan även i andra delar av världen. I landsbygdsområden i USA finns ett system där exempelvis läkare kan förbinda sig att arbeta ett antal år, varefter de som bonus får sina studieskulder

reducerade. Systemet är intressant, och därför anser Sverigedemokraterna att regeringen bör överväga att utreda möjligheterna att applicera motsvarande system på tandläkare på den svenska lands- och glesbygden för att de ska vilja söka sig till mindre attraktiva orter men även se över möjligheten att införa riktade insatser för att generellt öka tillgången till tandvårdspersonal i glesbygdsområden, inklusive incitament för utbildning och arbete i dessa regioner.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Carita Boulwén (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)

Mona Olin (SD)

Christian Lindefjärd (SD)